

La festa de Turchia envers n maor nonzech internazionèl

Leggende ed antiche tradizioni rivivono ogni anno nel rione Turchia di Moena. Grande successo anche quest'anno per i tre giorni di festa.

Gran suzess ence chest an per la festa del raion de Turchia, a Moena. Musega, mostres, cerces de magnadives, mestieres da zacan e prodoc' local i vegn proferi tel veie cianton che vel mantegnir inant sia tradizion e sò leam con la Turchia medioorientala. La festa la fesc semper mingol de marevea, con si simboi e bandieres teché fora e con la statua del veie moro che fesc bela parbuda alò dal festil de la strèda meonata. Te chisc dis na troupe de la televijion de la Turchia, la emissora statala TRT che à sia senta ence te la Germania e che mana fora tres satelit, l'à tout sù per trei dis duci details.

Coscita, milions de persones del mediorient, ma no demò, podarà cognoscer miec l'curious leam che l paisc fascian à semper abù legreza de mantegnir. La festa la fona sia reijes te la recordanza de n sudà turco ruà e secodì te paisc, entorn a la fin del 1600, endèna l'assadie de Viena. Per chest l'raion l'abù inom "Turchia". Ma no l'è dut: canche na tousa del raion de Turchia la se marida, ven metù a jir la "bastia" na sort de raprejentanzion con guanc al dò, lo che l gran Visir, con sia haremines, i pascià e i gianizeres, con tant de èrmes, i fèra la defilèda da maridox fin canche l spos no à paà, ciar e ciarent, l daz. Demò dò de chest la tousa pel se maridèr. La bastia pel jir inant per ores fin a canche la pèrtes enterescèdes à troà na cordanza.

L prof. Ermanno Visintainer president del "Centro Studi VOX POPOLI", en chest cont, l recorda che "...al de là de chesta festa fascinanta che fona sia rejons de esser anter l storich e l lejendèr, da na dejina de egn l'è na gran avèrda ence del mond academich internazionèl. Tres l zenter strategich per l Medio Orient, l zenter "Osram", aon metù adum n studie, vegnù fora te trei lengac' - talian, ingleis e turco - lo che vegn metù al luster la tradizion de Moena", disc l president de la lia culturela internazionela. Chisc studies i é vegnù slarià fora tres internet te anter a duta la comunazes turches tel mond; apede a chest, l'é vegnù publicà ence n roman su la storia del "Turco de Moena", che aessa fat adertura da "informatore secret" per l'esecit otoman. Lejendes e storia se mescièda donca

te chesta festa, che bina adum, de an en an, n numer maor de vijitadores, deschè l giornalista turico YUCEL AYDIN che soravia la festa de Moena farà n filmat. "...I turchi i vif daperdut tel mond", disc l freelance, ma sta outa l'é turchi che moscia sia partegnuda-enceben te na festa- te n picol raion de l'Italia. Chest l'e dassen interesçant... e amò apede, l'enteresc maor l'é che i é ladins... i reiona un lengaz mender... sun chest faron belapontin un film..." disc l giornalista. La defilèda dei Turchi, regolè coche toca, a rodà entorn a la strèdes e piazes del zenter de Moena fin tel cianton lo che i tobiè i é vegnù averc e fornì sù per l'ocajion e lo che i artejegn, i lurieranc del len e zipiadores à dat proa de sia capacitèdes artistiches.

m.d.

CIMBRO

Dar lengarste tèsto geschribet azpe biar gezoaget vor da earst bòtta in di Sala Bacher

di Andrea Zotti

È stato presentato sabato 10 agosto, in una sala Bacher gremita, il testo in lingua cimbra più lungo finora prodotto: è la traduzione in cimbro della "Storia di Tönle" di Mario Rigoni Stern, curata dallo scrittore di Luserna Andrea Nicolussi Golo, autore della raccolta di racconti "Guardiano di stelle e di vacche".

Alle abas, in di laitr von Moor, drau afn hügl, gemacht pittar krea, auzgegrabet von pèrge 'z djar 1916 zo macha platz un zo lugara in kanù, di khua iz gestànt un hatt geschauget; di iz gest sovl azpi augeluant in hoatar von hümbel. Timpl traure, inkrotscht afta bidan karege, inngemudlt inar dekh, boden hatt auzgehaltet in vrost, dar Gigi Ghirotti hatt geschauget ero, ena zo khòda bort. Dena hattar gebruntlt: "Bar bartze schaug da sèll khua? Odar baz bartze pensarn? I sise hërta sèmm alle abas. Furse - izzar gant vür, segante ke i hân gesbiget - billse se äuvülln pitt disan um, pinn sèll bose sik, pinn sèll bose hòart, vor balda dar snea un dar vrost bartnse haltn ingespèrt vor lãnge mãnat in stall. Odar, vor balse bart soin toat. "Furse" hãnnen respundart i "paitetze lai azta austea di sunn.

'Z Tönle Bintarn kheart zo reda soi muatarzung

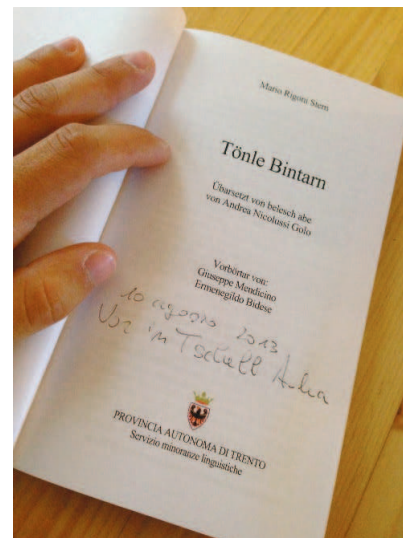
Sisto nètt azpese schauget hërta zuar dar mòrgassait?" Von beldam un von pèrng abe izta khennt di nacht; ma pittar tünkhlo, kontro in hümbel gesent pitt stèrn, di khua iz gest sèmm vest un hatt geschauget. Azpi di zait. Allora, hãnnè ågeheft zo kontara in Gigi di stòrdja von Tönle Bintarn. An àndra bòtta a Lusèrnar, dar Andrea Nicolussi Golo - a par djar dopo in libar Guardiano di stelle e di vacche - trakh hoach ünsar lãnt, ünsarna kultur un zung; dar libar Storia di Tönle geschribet azpe biar, gedrukht vodar Provintz vo

Triã, iz khennt gitzoaget vor da earst bòtta an sãntzta atz zene vo agosto in da naüge Sala Bacher von Pön un vil, ma propio vil, soins gest di Lusèrnar un di laüt zuarkhennt von lentar boda in ar bòtta hattma geredet da Zimbar zung. Bar hãm gitroft in Andrea Nicolussi Golo un bar hãm en gevørst eppaz zo vorstiana pezzar disa schümma un lãnga arbat. **Baz iz, vor di, z' Tönle Bintarn?** "Dar schümmanarste libar bode nia hãm geschribet iz sichar di Stòrdja von Tönle" Asò, alln in sèll boden hãm gevørst, hatta hërta repundart dar groaz

Dar schraibar Andrea Nicolussi Golo, tortimitt

Archivio Kil

schraibar vo Slege Mario Rigoni Stern. Soinda vorgànt vunfundraitzekh djar sidar benn dar libar iz khennt geschribet: 'z iz di stòrdja bobar alle khenen, da sèll stòrdja boda ünsarne altn hãm gelebet, a stòrdja vo laüt, vo schrèkh un fadige, bobar alle hãm vorgèzzt kartza bahemme

un haüt machpar fadige zo dalkhenna. **Baz izta 'inn in libar vo Mario Rigoni Stern bodaz någeat asò vil?** Di Stòrdja von Tönle iz haüt zo tage no starch gekhennt ma furse nonent haüt habar vorstãnt biavl sachandar 'z mangda stian drinn in hundart un noün saitr, hevante å propio vodar zung, umbrómm siãnka azta dar libar iz geschribet atz beles, di laüt boda drinn lem ren da alt zung boda Lusèrn un di Lusèrnar bölln haltn lente, ma atz alle di åndarn saitr izzese vorlòrt vor hërta. **Übarsètzan in Tönle bart sichar nètt soin gest eppaz dèstar, nèro?** Schraim azpe biar di Stòrdja von Tönle bill gem bidrømm di zung in alln in sèlln bodase hãm hërta geredet un sperãm azta fra hundart djar bartnda soin no vil laüt bodase vorstian, bodase ren, lesan un schraim. 'Z soinda gebólt soin zboa djar zo macha verte disa übarsetzung, arbatante tage un nacht un sinn an lestrn soinda gest ettlane velar, epparumandar barta sichar soin drinn gestãnt un sã a par laüt von lãnt soin khennt zo khòdaz: ditz iz sichar eppaz guatz umbrómm 'z zoagetaz ke ünsarna zung in no starch un gesunnt.

S staigl za mòchen pòrbes

Nel mese di agosto l'estate mòchena vive il suo momento di massima vivacità: feste, sagre paesane, momenti di intrattenimento e di divertimento per grandi e piccini, con tante belle occasioni di incontro fra valligiani e turisti che hanno così anche la possibilità di avvicinarsi e conoscere un po' le caratteristiche paesaggistiche e culturali della nostra valle. Evento clou, domenica scorsa, la tredicesima edizione del Bersntol Ring, con circa milleducento partecipanti che, lungo un percorso di circa dodici chilometri, hanno potuto respirare l'entusiasmo e la cordialità della più calorosa accoglienza mòchena.

En mu'net va agest kemmen organisiart de mearestn trèffen ont kirchtecher ver de ingern drai dervler.

EN AGEST, EN BERSNTOL, VIL LUSTEGA TRÈFFEN VER ÒLLA

En hèrz van summer

Men vònk tu' schoa' en de leist boch van heibeger pet drai ta va fest en Oachlait, ont men geat envire en earst sunta van agest pet en Kirchta va Palai, ont, en de boch derno, pet en sèll va Vlarotz. Vourtschbinnen ont organisiarn òlla de doin trèffen verlònt a schouber òrbet as de vraibellega vraischòftn van lònt tea' òlbe gearm ver za unterhòltn zan peistn de lait van dorf ont de turistn aa. aier s bëtter hòt aa boltn mitgaholven bavai s ist òlbe schea' ont bòrm gaben ont de lait hom se asou prope gearm augahòltn za vertram se a ker lustega zait zómm: èssn ont trinken, kløffen ont lòchen, spiln ont tònzn! En de glaiche zait prope en doi mu'net van agest s Bersntoler Kulturinstitut, pet de zómmòrbet va de Tolgamoaschòft Hoa Valzegu' ont Bersntol, hòttschbunnen en de ingern kinder aa ont hòt organisiart de vinf trèffen van Summer Club 2013: trèffen ver za spiln, kløffen ont learnen a ker s bersntolerisch aa. De kinder sai' runt vroa gaben za vinnen se bider ont lem òlla zómm an ettlen lustega ta: de klea' nestn hom se pfunt

en kindergortn va Vlarotz, de greasern envese sai' gòngen anau kan Kløpshof ver za sechen der stòll ont learnen za kochen kas, anau en Oachlait pet de pompiarn ont anau ka de Fèldkappelle ver za denken de schbara zaitn van kriag. Sai' kemmen dora vourtschbunnen ver en sònsta as kimm p a roas aa ont a lusteges mol, as de 29 van agest, ver za griasn se òlla zómm. Òlla de vraischòftn van tol hom dora zómmgaòrbetn pet en Òmt ver de Turistn va Oachpèrg ver za organisiarn der summertreff van Bersntol Ring, as der hòt se gahòltn en vourder sunta en oa'n van schea' nestn ta van gònze summer. De lait as hom toalganommen sai' vil gaben, laischiar tausntzboahundert: de mearestn sai' naturlech turistn gaben - as do sai' kemmen va òndera dervver van Trentin, van Balschlònt ont van Taitschlònt -, ober vil sai' de lait van tol aa gaben as de hom gearm pòckt de doi moglechket ver za mòchen zboa tritt en inger tol ont vertram se asou an ausòndern to. De lait hom gamòcht an rund lònk oa'dlef kilometre: de sai' vort en Oachlait, arinn en

Kaserbis, nou envire finz ka de Balkofhitt ont dora bider zaruck anaus en Oachlait no an òndern be. Derzua en de sèlln as hom toalganommen en Bersntol Ring, sai' dora de mear as viarhundert vraibellega lait as hom mitgaholven ont zómmgaòrbetn ver za paroahtn òlls sèll as de toalneamer hom gameicht sechen ont èssn: ber as hòt kocht, parotet ont ausgem s zaig za èssn ont za trinken, ber as hòt gagaikt ont luste da lait gahòltn, devil hòntbèrker as sai' semm gaben ver za lóng schaug ont derklorn de sai' òrbet ont naturlech òlla de sèlln as de hom se pakimmert bavai as s schellet òlls guat gea' ont sicher sai'... Abia òlbe de toalnemmer sai' runt vroa gaben, iberhaupt bavai de hom gameicht birkle spinnen de èchte seal van platz ont van lait van Bersntol! Men hofft as de barn asou nou gearm umkearn za vertram se a ker zait en inger tol! Iaz as der mu'net ist laischiar garift, meing ber nicht ònderst tea' abia padònken ens va hèrz pet de sèlln as hòm se pamiat ver za organisiarn schea' na ont lustega trèffen en Bersntol ont pet de sèlln as hom mitgaholven. Gèltsgott en òlla!!

Nadia Moltzer